

ÄÄNIÄ OPINTO- JA URAOHJAUKSEN KANSALLISELLA KENTÄLLÄ – OHJAUKSEN KEHITTÄMISTÄ KOSKEVIEN ARGUMENTTIEN ANALYYSI

SAMIRA HARJULA, MIRA KALALAHTI & JANNE VARJO

TAUSTA

- OECD 2004; Watts 2008: Ohjauksen tavoitteet perustuvat työmarkkinoihin, oppimiseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen
- Ohjauksen tavoitteista käytävä kamppailut painottavat sosiaalista oikeudenmukaisuutta sekä taloudellista tehokkuutta (Hooley, Sultana & Thomsen 2018) - näiden seurauksena ohjaukselle syntynyt laajasti tunnistettuja, vakiintuneita diskursseja
- Ylikansalliset diskurssit välittävät opinto- ja uraohjauksen reformeja kaikkialla
- Globaalit diskurssit muotoutuvat paikallisiksi perusteluiksi, *rationaliteeteiksi*, ohjauksen kehittämiseksi

TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

- Ohjauksen kansallisten suuntaviivojen, sen painopisteiden ja kehityssuuntien kuvaaminen
- Taustaoletuksena suomalainen ohjausverkoston toimintaa ohjaavat rationaliteetit vaihtelevat ja saavat erilaisia painotuksia
- Miten kolme ylikansallista ohjausdiskurssia muotoutuu suomalaista ohjauksen kehittämistä koskeviksi rationaliteeteiksi

Tutkimuskysymykset:

- Mitä ohjauksen avulla tulee tavoitella yhteiskunnassa?
- Miten ohjausta tulee kehittää ja millä perusteella?

TUTKIMUSAINEISTO

- n=9
- Vapaasti saatavilla olevia, julkisia dokumentteja keskeisiltä ohjauspolitiikan toimijoilta

Elinkeinoelämän keskusjärjestö (EK)	Koulutustakuusta osaamistakuuseen (2018)
Kuntaliitto	Sivistyksen suunta 2020 (2011)
Opettajien ammattijärjestö OAJ	Opinpolku uusiksi! OAJ:n uusi oppivelvollisuusmalli (2018)
Opetushallitus (OPH)	Ohjauksen polkuja (2012)
Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM /OECD)	Nuorten palvelut syynissä, OECD:n arviointi nuorten palveluista Suomessa (2019a)
Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM)	Työn murros ja elinikäinen oppiminen (2018a)
Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM)	Jatkuvan oppimisen strategia (2019b)
Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)	Kansallinen terveysterojen kaventamisen toimintaohjelma (2008)
Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)	Ohjauksen liike näkyviin – Tutka ja TE-toimistojen ohjauspalvelut (2013)

ANALYYSIMENETELMÄ

- Kiinnostuksen kohde siinä, mitä dokumenteilla ja niiden puhetavoilla halutaan saavuttaa
- Stephen Toulminin (1958, 2015) argumentaatiomalli: lähtötiedot (datum), oikeutus (warrant, koska) ja johtopäätös (claim, niin)
  1. Lähtötiedot eli kehittämisen kohteet (ongelmat)
  2. Lähtötietoihin perustuvat kehittämiskohteet eli johtopäätökset
  3. Kehittämiselle esitetyt perustelut eli johtopäätösten oikeutukset
- Näistä muodostetut rationaliteetit koottiin kolmeen yleiseen teemaan (tietoyhteiskunta/työmarkkinat, sosiaalinen oikeudenmukaisuus ja elinikäinen oppiminen), jotka seurailevat ylikansallisia ohjausdiskursseja

OHJAUKSELLISET RATKAISUT TIETOYHTEISKUNNAN KYSYMYKSIIN

Toimija	Koulutuspoliittinen ongelma	Ohjauksellinen ratkaisu
EK	Nuorten osaamistaso on matala ja perustaidot riittämättömiä.	Osaamistakuu, yksilölliset koulutuspolut, henkilökohtainen ohjaus.
OAJ	Nuorten osaamistaso on matala ja perustaidot riittämättömiä.	Oppivelvollisuusiän nosto, perusopetuksen vähimmäiskriteerit, yksilöllistettävät opinnot.
OECD (OKM)	Heikko osaamistaso haittaa työllistymistä ja osallistuminen koulutukseen liian vähäistä.	Oppivelvollisuusiän nosto, korkeakoulukapasiteetin lisääminen.
OKM	Osaamistaso ja työllisyysaste liian matalat, työmarkkinat siirtyvät kasvaville aloille.	Yksilöllisen ja työnaikaisen osaamisen kehittäminen, jatkuva oppiminen, henkilökohtainen ohjaus, koulutustarjonta.
	Osaamistaso laskenut, eikä takaa kilpailukykyä tai vastaa työelämän osaamistarpeita.	Elinikäinen oppiminen, ohjauspalveluiden ja koulutustarjonnan kehittäminen.
Kuntaliitto	Tietoyhteiskunnan muutokset vaativat laaja-alaista sivistystä.	Toisen asteen pakollisuus, lukiokoulutuksen lisääminen, ammattikoulun kehittäminen.
OPH	Nuoret siirtyvät työmarkkinoille liian myöhään.	Yksilöllinen nivelvaiheen ohjaus.
	Ohjaus ei vastaa muuttuvan yhteiskunnan vaatimuksia.	Ohjauksen laadunvarmistus ja laatukriteerit.

T

- Heikko osaamistaso nostetaan osaamistakuulla sekä nostamalla koulutusastetta ja oppivelvollisuusikää
- Osaamisen ja työelämän kohtaamattomuus ratkotaan kehittämällä ohjauspalveluita tunnistamaan paremmin yksilölliset tarpeet ja yksilöllinen osaaminen
- Työuran aikaiset siirtymät vaativat henkilökohtaista ohjausta, sillä osaamistarpeet ja koulutusmahdollisuudet suuntautuvat yhä enemmän kasvaville aloille

OHJAUKSELLISET RATKAISUT SOSIAALISEN OIKEUDENMUKAISUUDEN KYSYMYKSIIN

Toimija	Koulutuspoliittinen ongelma	Ohjauksellinen ratkaisu
OAJ	Siirtymävaiheen pudokkuus on syrjäytymisriski.	Tukiopinto-ohjaus, joustava perusopetus.
OECD (OKM)	Avokätiset tukijärjestelmät passivoivat nuoria.	Työvoima-, koulutus- ja sosiaalipalveluiden integrointi, tukitoimien kohdentaminen koulutuksen keskeyttäjiille.
Kuntaliitto	Tietoyhteiskunnan muutokset vaativat laaja-alaista sivistystä.	Peruskoulun päättäneiden systemaattinen seuranta, moniammatillinen yhteistyö.
OPH	Toisen asteen siirtymävaihe on haasteellinen.	Koko koulu ohjaa, huomio nivelvaiheisiin.
STM	Syrjäytyminen periytyy sukupolvelta toiselle.	Kodin ja koulun kasvatuskumppanuus, oppilashuolto.
	Koulutustasovaatimusten kiristyminen lisää syrjäytymistä.	Monialainen ohjaustyö, huomio nivelvaiheisiin, moniammatillinen yhteistyö.

S

- Ohjauksen rooli merkittävä syrjäytymisen ehkäisyssä
- Nivelyöllä estetään katkoksia ja tuetaan onnistuneita siirtymiä
- Ohjauksen tulee olla moniammatillista – syrjäytymisvaarassa olevien ongelmat ovat moninaisia, jolloin tarvitaan monenlaista osaamista

OHJAUKSELLISET RATKAISUT ELINIKÄISEN OPPIMISEN KYSYMYKSIIN

Toimija	Koulutuspoliittinen ongelma	Ohjauksellinen ratkaisu
TEM	Ohjauksen massapalvelut ovat riittämättömiä, vaikuttavuuden arviointi on vaikeaa.	Yksilölliset (itse)arviointivälineet kuten Työelämämatka.
Kuntaliitto	Koulutuksen valinnanmahdollisuuksia ja joustavuutta tulee lisätä.	Opinto-ohjauksen riittävyys, koko koulun vastuulla oleva ohjaustyö.
	Työkäinen väestö osa pienenee ja työurat pitenevät.	Aikuisiän koulutus, elinikäinen oppiminen, työvoimahallinnon opinto-ohjauspalvelut.
OKM	Erialaista osaamista ei tunnisteta.	Osaamiskartoitukset.
	Elinikäisen oppimisen omaksuminen.	Yhtenäiset ohjaus- ja tukipalvelut, henkilökohtainen valmennus, osaamisen kehittäminen työelämässä.
OPH	Nuorilla on liian vähän konkreettista työelämäkokemusta.	Työelämä tietouden kehittäminen.
	Ohjaus ei vastaa tietoyhteiskunnan tarpeita.	Elinikäinen ohjaus, ohjauksen jatkumot.

E

- Ohjaus on yksilön omista elämäntilanteista muodostuva yksilöllinen palvelu
- Keskittyy oman osaamisen tunnistamiseen esim. eri arviointivälineiden avulla
- Tulevaisuuden ohjauspalvelut yhtenäisempiä ja yhdistettävissä työuran eri vaiheisiin

TULOKSET

- Dokumenttien horisontti tulevaisuudessa: tulevaisuuskuville legitimoidaan ja hallitaan tiettyjä tavoitteita (Fejes & Dahlstedt, 2013)
- Mitä ohjauksen avulla tulee tavoitella yhteiskunnassa?
  - Tietoyhteiskunnan ja työmarkkinapolitiikan tarpeet
  - Sujuvat siirtymät
  - Osaamistason nosto
  - Yksilöiden jatkuvan osaamisen tunnistaminen ja elinikäisen oppimisen vaatimus
  - Sosiaalisen inklusion vaatimus ehkäisemällä syrjäytymistä

TULOKSET

- Watts (2013): ohjaus nähdään yhä enemmän osana kysyntää mukailevaa kykyjärjestelmää (demand-led skills system)
- Miten ohjaustyötä tulisi kehittää?
  - Ohjauksen yksilöllistäminen
  - Ohjauksen avulla oppiminen ja työmarkkinat toimivammaksi
  - Ohjaus oppilaitoksissa ja työelämässä osaamistason nostamista tukevaksi palveluksi
  - Ohjauspalvelut turvaamaan väestön osallisuus kehittämällä moniammatillisia palveluita integroituna koulutuksen ja työelämän nivelvaiheissa
  - Ohjaustyön osoitettava konkreettisesti kyky vastata muuttuvan yhteiskunnan vaatimukseen – arviointi ja laadun kehittäminen tärkeää

LÄHTEET

- Fejes, A. & Dahlstedt, M. 2013. The confessing society: Foucault, confession and practices of lifelong learning. 1. publ. London: Routledge.
- Hooley, T., Sultana, R. G. & Thomsen, R. (toim.) 2018. Career guidance for social justice: contesting neoliberalism. New York: Routledge.
- OECD. 2004. Career guidance and public policy: bridging the gap. Paris: OECD Publishing.
- Toulmin, S. 2015. Argumentit: Luonne ja käyttö. Suom. Tapani Kilpeläinen. Tampere: niin & näin.
- Watts, A.G. 2008. Career Guidance and Public Policy. Teoksessa J.A. Athanasou, R. Van Esbroeck. (toim.) International Handbook of Career Guidance. Dordrecht: Springer, 341–353.
- Watts, A.G. 2013. False dawns, bleak sunset: the Coalition Government's policies on career guidance. British journal of guidance & counselling 41 (4), 442–453.

KIITOS!

Artikkeli

Ääniä opinto- ja uraohjauksen kansallisella kentällä – ohjauksen kehittämistä koskevien argumenttien analyysi (Harjula, Kalalahti & Varjo, 2020) Kasvatus –lehden teemanumero (arvioitavana)

GUIDE –tutkimusryhmä (Governance and politics of career guidance)

<https://blogs.helsinki.fi/dynamics-of-career-guidance-policies/>

Twitter: @Guide_gov

Samira Harjula
Tohtorikoulutettava
Koulun, kasvatuksen, yhteiskunnan ja
kulttuurin tohtoriohjelma
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Helsingin yliopisto

Mira Kalalahti
Kollegiumtutkija
Turku Institute for Advanced Studies
Kasvatustieteiden laitos
Turun yliopisto

Janne Varjo
Apulaisprofessori
Kasvatustieteellinen tiedekunta
Helsingin yliopisto